

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

ստանձնել և տարածել նյութը ցանկացած մեդիայով կամ կրիչով
մեղմելով կամ օգտագործել անկա նյութը՝ անդձնելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՈՒԿՈՅ ԶՈՍԿՈՒՈՅ

ՏԱՂ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՅ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՅ

Հ. ԱՐՄԷՆ Ղ. ՂԱԶԻԿԵԱՆ

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆՅ

ՎԵՆԵՏԻԿ

ՄԻԻԹ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1923

ՀԱՅԿԱՆՈՅԻ

Գ Ե Ր Ե Ջ Մ Ա Ն Ք

DEI SEPOLCRI

CARME

DI

UGO FOSCOLO

VENEZIA

TIPOGRAFIA ARMENA DI S. LAZZARO

1923

ՈՒԿՈՅ ԶՈՍԿՈՂՈՅ

ՏԱՂ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՅ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

Հ. ԱՐՄԷՆ Ղ. ՂԱԶԻԿԵԱՆ

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆՑ

Վ. ԵՆԵՏԻԿ

ՄԻԻԹ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1923

Կրթական
872

Ն Ո Ւ Է Ր

Լիզալոնի Գալուստ Կիւլպէնկեան

Հիմնարկութեան կողմէ

Հայկական ՍՍՌ Գիտութիւնների

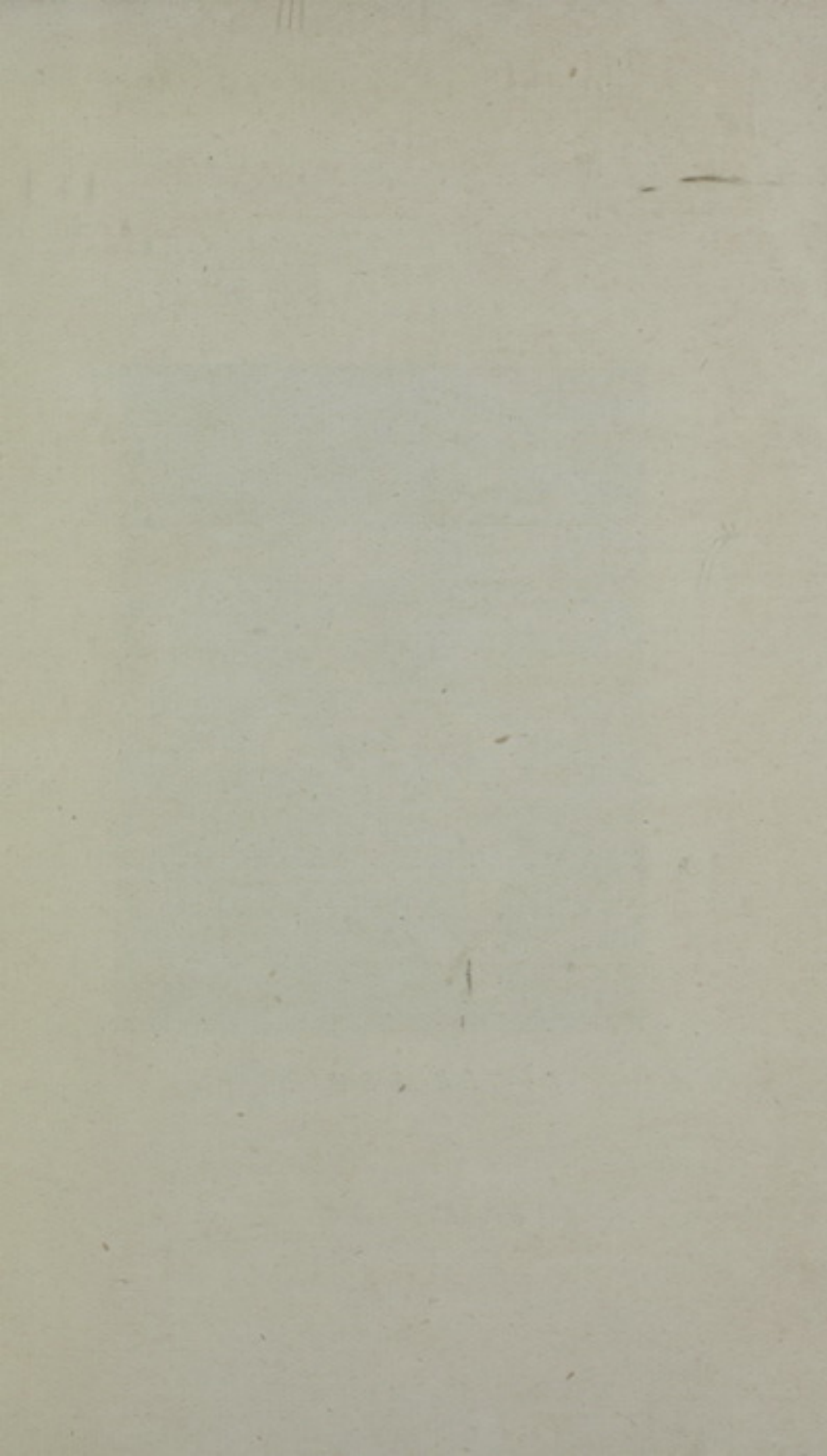
Ակադեմիայի Մատենադարանին

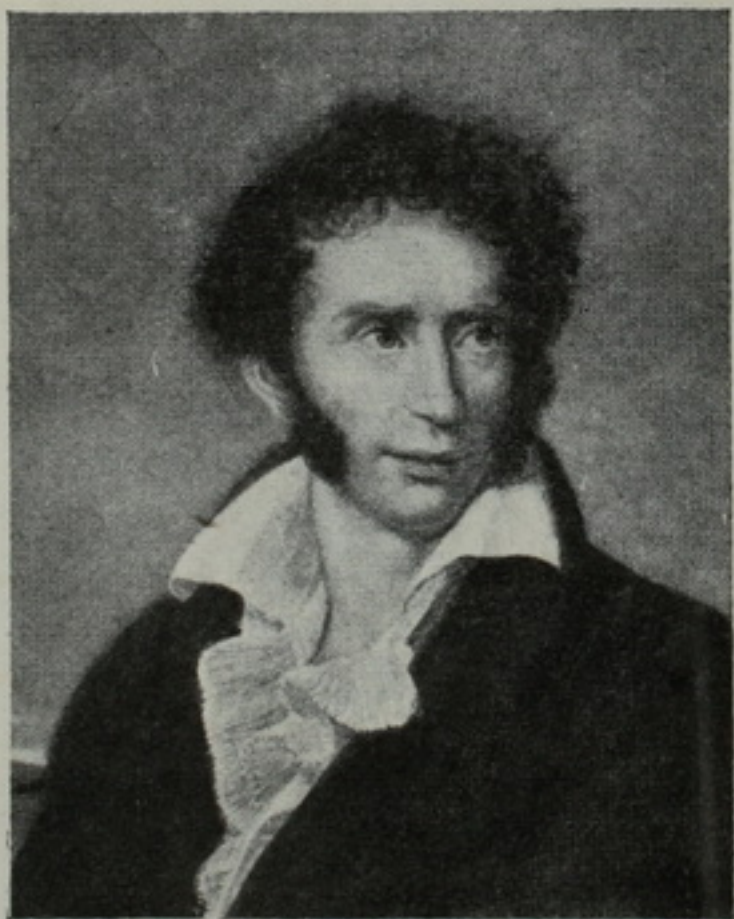
1966

ՔԵՐԹՈՂԱԿԱՆ

Մ Ա Տ Ե Ն Ա Դ Ա Ր Ա Ն

ԺԸ.

ՈՒԿՈՅ ՖՈՄԵՆՈՆ

DEORUM · MANIUM
IURA · SANCTA · SUNTO

XII. TAB.

ՈԳԻՈՅ ՎԱԽՃԱՆԵԼՈՅՆ
ԻՐԱԻՈՒՆՔ ՍՈՒՐՔ ԼԻՆԻՅԻՆ

ՕՐԷՆՔ ԺՔ ՏԱԽՏԱԿԱՅՆ՝

DEI SEPOLCRI

A IPPOLITO PINDEMONTE

ALL'OMBRA de' cipressi e dentro l'urne
Confortate di pianto è forse il sonno
Della morte men duro? Ove più il Sole
Per me alla terra non fecondi questa
Bella d'erbe famiglia e d'animali,
E quando vaghe di lusinghe innanzi
A me non danzeran l'ore future,
Nè da te, dolce amico, udrò più il verso
E la mesta armonia che lo governa,
Nè più nel cor mi parlerà lo spirito
Delle vergini Muse e dell'amore,
Unico spirito a mia vita raminga,
Qual fia ristoro a' di perduti un sasso
Che distingua le mie dalle infinite
Ossa che in terra e in mar semina morte?
Vero è ben, Pindemonte! Anche la Speme,
Ultima Dea, fugge i sepolcri; e involve
Tutte cose l'oblio nella sua notte;
E una forza operosa le affatica

ՏԱՂ ԳԵՐԵԶՄԱՆ ԱՅ

ԱՌ ՀԻՊՊՈԼԻՏՈՍ ՊԻՆԴԵՄՈՆՏ

ՆՈՃԻՆԵՐՈՒ ստուերն ու շիրիմն՝ ըսփոփուած
Արտասուքով՝ կրնան մահուան քունն արդեօք
Ընել նըւագ դժժընդակ, երբ արեգակն
Այլեւս երկրէն պիտ' ինձ համար չըրդիսէ՝
Այս տունկերու եւ կենդանեաց չքնաղ զարմն,
Եւ պիտ' առջեւըս չըպարեն¹ հանդերձեալ
Գեղեցկայոյս ժամերն, եւ ոչ ալ քենէ,
Քաղցըր մտերիմ, պիտի լըսեմ երգն² այլեւս
Ու զայն վարող դաշնակութիւնը տրտում.
Եւ պիտ' այլեւս սրտիս մէջ չըխօսի՝
Ինձ Ոգին կոյս Մուսաներու եւ Սիրոյ,
Միակ ոգի այս իմ նժդէհ կենցաղիս³,
Ինչ ըսփոփանք պիտ' ըլլայ քար մը կորսուած
Իմ օրերուն, քար մ'որ պիտի որոշէ
Իմ ոսկորներս՝ ոսկորներէն անհամար
Զոր ցամաքի վրայ եւ ծովու կը ցանէ
Մահը: Իրաւ, ով Պինդեմոնտ, Յոյսն անգամ,
Յոյսը յետին աստուածուհի՝ կը խուսէ
Շիրիմներէն, եւ մոռացօնքն ամէն ինչ

Di moto in moto; e l'uomo e le sue tombe
 E l'estreme sembianze e le reliquie
 Della terra e del ciel traveste il tempo.

Ma perchè pria del tempo a sè il mortale
 Invidierà l'illusìon che spento
 Pur lo sofferma al limitar di Dite?
 Non vive ei forse anche sotterra, quando
 Gli sarà muta l'armonia del giorno,
 Se può destarla con soavi cure
 Nella mente de' suoi? Celeste è questa
 Corrispondenza d'amorosi sensi,
 Celeste dote è negli umani; e spesso
 Per lei si vive con l'amico estinto
 E l'estinto con noi, se pia la terra
 Che lo raccolse infante e lo nutriva,
 Nel suo grembo materno ultimo asilo
 Porgendo, sacre le reliquie renda
 Dall'insultar de' nemi e dal profano
 Piede del vulgo, e serbi un sasso il nome,
 E di fiori odorata arbore amica
 Le ceneri di molli ombre consoli.

Sol chi non lascia eredità d'affetti
 Poca gioja ha dell'urna; e se pur mira
 Dopo l'esequie, errar vede il suo spirito
 Fra 'l compianto de' templi Acherontei,
 O ricovrarsi sotto le grandi ale
 Del perdono d'Iddio: ma la sua polve

իր գիշերին մէջ կը պատէ, եւ ազդու
Ոյժ մը զանոնք կը տազնապէ շարժումէ
Շարժում, եւ մարդն ու իր դամբանն ու դէմքին
Հուսկ նշմարներն, եւ նշխարները երկրի
Եւ երկնքի կ'այլակերպէ ժամանակ:

Բայց մահացուն ինչո՞ւ անձէն տարաժամ
Պիտ' յաչաղէր պատրանքն որ յետ իսկ մահու
կը կեցընէ զինք դըժոխքի սեմին վրայ.
Զ'ապրիր միթէ ան երկրի տակ ալ՝ իրեն
Երբոր լըռէ դաշնակութիւնը օրուան,
Եթէ կրնայ իրեններուն սրտին մէջ
Արթնցընել զայն անուշակ խնամքներով:
Զգացումներու այս սիրային մտերմութիւնն
Երկնային է, օժիտ մըն է երկնային
Մարդոց միջեւ, եւ մենք անոր շնորհիւ
Կ'ապրինք յաճախ մենէ մեկնող սիրելւոյն
Եւ ան մեզ հետ, եթէ երկիրը զըթած
Որ ընդունեց զինքը մանուկ եւ զանի
Կը սնուցանէր՝ տալով անոր ապաւէն
Վերջին իր ծոցը մայրենի, ամպերու
Թշնամանքէն եւ ռամկին պիղծ ուքերէն
Սուրբ պահպանէ, եւ քար մ'անունը պահէ,
Եւ սիրակաթ ծաղկաւէտ ծառ մը բուրեան
Աճիւնը հեշտ հովանիով ըսփոփէ:

Շիրիմէն չի բերկրիր միայն անիկա
Որ սիրոյ չի թողուր ժառանգ, եւ նոյն իսկ
Եթէ նայի յուղարկուածին ետեւէն,
Կը տեսնէ իր ոգին մոլոր ու թափառ
Ախերոնեան՝ կայեաններու կոծին մէջ,
Ապաստանած կամ թեւերո՞ւն ներքեւ մեծ՝

Lascia alle ortiche di deserta gleba
 Ove nè donna innamorata preghi,
 Nè passeggiar solingo oda il sospiro
 Che dal tumulo a noi manda Natura.

Pur nuova legge impone oggi i sepolcri
 Fuor de' guardi pietosi, e il nome a' morti
 Contende. E senza tomba giace il tuo
 Sacerdote, o Talia, che a te cantando
 Nel suo povero tetto educò un lauro
 Con lungo amore, e t'appendea corone;
 E tu gli ornavi del tuo riso i canti
 Che il lombardo pungean Sardanapalo,
 Cui solo è dolce il muggito de' buoi
 Che dagli antri abduani e dal Ticino
 Lo fan d'ozi beato e di vivande.
 O bella Musa, ove sei tu? Non sento
 Spirar l'ambrosia, indizio del tuo Nume,
 Fra queste piante ov'io siedo e sospiro
 Il mio tetto materno. E tu venivi
 E sorridevi a lui sotto quel tiglio
 Ch'or con dimesse frondi va fremendo
 Perchè non copra, o Dea, l'urna del vecchio
 Cui già di calma era cortese e d'ombre.
 Forse tu fra plebei tumuli guardi
 Vagolando, ove dorma il sacro capo
 Del tuo Parini? A lui non ombre pose
 Tra le sue mura la città, lasciva
 D'evirati cantori allettatrice,
 Non pietra, non parola; e forse l'ossa

Աստուածային ներողութեան. իսկ փոշին՝
 Զայն կը թողու եղիճներուն՝ ամայի՝
 Հողին, ուր ոչ սիրատարփ կին մ'աղօթէ,
 Ոչ մենաւոր անցորդ մը հեծքը լըսէ՝
 Զոր կը զրկէ Բնութիւնը մեզ դամբանէն:

Բայց նոր օրէնք մ'այսօր գըթուտ աչքերէն —
 Կը հրամայէ գերեզմանները հեռու⁶,
 Եւ կը խանդան մեռելներուն անուններն:
 Եւ անշիրիմ կը պառկի քու քահանայդ⁷,
 Ո՛վ Թալիա, որ իր յարկին մէջ աղքատ
 Նըւագելով քեզի սարդի մը⁸ սընուց
 Երկայն սիրով, եւ քեզ պսակներ կը կախէր.
 Ո՛ր դուն անոր երգերը քու ժամիւտով
 Կը պճնէիր, որ կը կծէին Լոնգօբարդ
 Սարդանաբալը⁹, որուն քաղցր են միայն
 Զուարակներու 'ւարջառներու բնչիւններն,
 Որ Ադդուական քարայրներէն՝ 'ւուղիներէն
 Տիկինոսի՝ կը գործեն զինքն երջանիկ
 Հանգստաւէտ կեանքով՝ կերով ու խումով:
 Ո՛վ գեղեցիկ Մուսա, ո՛ւր ես, ո՛ւր ես դուն,
 Զեմ առներ բոյրն անմահ շունչիդ՝ նըշանին
 Աստուածութեանդ՝ այս տունկերուն միջեւ՝ ուր
 Նստեր եմ ես եւ հառաչներ կը հեղում
 Իմ մայրենի յարկիս¹⁰: Ու դուն կու գայիր
 Կը ժմտէիր անոր տակն այն թմբիին¹¹,
 Որ իր վարսերն արդ արձակած՝ կը մոռնէ
 Ո՛վ դիցանոյշ, զի չի սքողեր դամբարանն
 Ալեւորին, որուն երբեմն անիկա
 Կ'ընծայէր քաղցըր հովանի եւ հանգիստ:
 Դուն խաժամուժ դամբաններուն մէջ թերեւս

Col mozzo capo gl'insanguina il ladro
 Che lasciò sul patibolo i delitti.
 Senti raspar fra le macerie e i bronchi
 La derelitta cagna ramingando
 Su le fosse e famelica ululando;
 E uscir del teschio, ove fuggia la Luna,
 L'úpupa, e svolazzar su per le croci
 Sparse per la funerea campagna,
 E l'immonda accusar col luttuoso
 Singulto i rai di che son pie le stelle
 Alle obbliate sepolture. Indarno
 Sul tuo poeta, o Dea, preghi rugiade
 Dalla squallida notte. Ah! sugli estinti
 Non sorge fiore ove non sia d'umane
 Lodi onorato e d'amoroso pianto.

Dal dì che nozze e tribunali ed are
 Dier alle umane belve esser pietose
 Di sè stesse e d'altrui, toglieano i vivi
 All'etere maligno ed alle fere
 I miserandi avanzi che Natura
 Con veci eterne a sensi altri destina.
 Testimonianza a' fasti eran le tombe,

Ման գալով շուրջ՝ կը նայիս ո՛ւր կը ննջէ
 Պարինիիդ նըւիրական գլուխն արդեօք:
 Քաղաքն անոր հովանինէր չըղըրաւ
 Իր պարըսպին մէջ՝ պակշտեալ հրապուրողն
 Անարական երգիչներու. ոչ արձան,
 Ոչ խօսք, եւ թերեւս ոսկորներն արիւնով
 Կը շաղախէ կրճատ գլխով աւազակն,
 Որ ոճիրները պատիժի բեմին վրայ
 Թողուց. եւ հոն դերբուկներուն՝ կոճղերուն
 Կը լըսես մէջ, որ ըսկնդիկը թողլիք
 Կը փորէ հողն իր թաթերով, ոռնալով
 Սովալըլուկ, թափառելով փոսէ փոս.
 Եւ կը տեսնես որ կառափէն կ'ելլէ դուրս
 Յոպոպն՝ որ հոն էր ծըւարեր՝ լուսինէն
 Իր փախչելուն, եւ կը թռչի ցիրուցան
 Խաչերուն¹² շուրջը մահասփիւռ այն դաշտին,
 Եւ աղտեղին հեկեկանքով տխրազգած
 Կ'ամբաստանէ ճառագայթներն՝ որոնցմով
 Կ'այցեն աստղերը մոռցըւած փոսերուն:
 Մութ ցայգէդ, ո՛վ Դիցանոյշ, զո՛ւր կը խնդրես
 Յօդ քերթողիդ. մեռելներուն վըրայ, ո՛հ,
 Եթէ մարդոց գովքերով չեն պատուըւած
 Եւ արցունքով սիրոյ՝ ծաղիկ չի փթթիր:
 Յորմէհետէ հարսանիքներն, ատեաններն
 Ու սեղաններն ըրին երէն մարդկեղէն
 Գորովագութ հանդէպ իրեն եւ այլոց,
 Կը կորզէին գազաններէն եւ դժնէ
 Օդէն ողջերը մնացորդներն եղկելի,
 Զորըս ուրիշ ազդեցութեանց կ'ենթարկէ
 Բնութիւնն յաւէտ: Ի՛նչ վըկայ վէպերու

Ed are a' figli; e uscian quindi i responsi
 De' domestici Lari, e fu temuto
 Su la polve degli avi il giuramento:
 Religïon che con diversi riti
 Le virtù patrie e la pietà congiunta
 Tradussero per lungo ordine d'anni.
 Non sempre i sassi sepolcrali a' templi
 Fean pavimento; nè agl'incensi avvolto
 De' cadaveri il lezzo i supplicanti
 Contaminò; nè le città fur meste
 D'effigiati scheletri: le madri
 Balzan ne' sonni esterrefatte, e tendono
 Nude le braccia su l'amato capo
 Del lor caro lattante onde nol desti
 Il gemer lungo di persona morta
 Chiedente la venal prece agli eredi
 Dal santuario. Ma cipressi e cedri
 Di puri effluvj i zefiri impregnando
 Perenne verde protendean su l'urne
 Per memoria perenne, e preziosi
 Vasi accogliean le lagrime votive.
 Rapián gli amici una favilla al Sole
 A illuminar la sotterranea notte
 Perchè gli occhi dell'uom cercan morendo
 Il Sole; e tutti l'ultimo sospiro
 Mandano i petti alla fuggente luce.
 Le fontane versando acque lustrali
 Amaranti educavano e vïole
 Su la funebre zolla; e chi sedea
 A libar latte e a raccontar sue pene

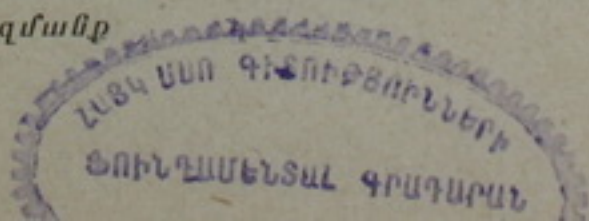
Դամբարաններն, եւ բազինները՝ որդուոց¹³.
 Եւ առաւելին թերափներուն պատգամներն
 Կ'ելլէին նոյն ինքն անոնցմէ, եւ ահէղ
 Էր պապերուն փռչիներուն վրայ երդումն:
 Կրօնք՝ զոր պէսպէս օրինական ծէսերով
 Հայրենական լաւութիւններն ու գորովն
 Ընթացուցին տարիներու շարք մ'երկայն:
 Տաճարներուն սալայատակ¹⁴ չէին միշտ
 Դամբանական քարերն, ոչ հոտը նեխած
 Դիակներու՝ խունկին հետ խառըն՝ պղծեց
 Աղօթաւորն, ոչ ալ քաղաքն հազաւ սուգ
 Կըմախքներու նըկարներով. զարհուրած
 Մայրերն ընդոտտ իրենց քունէն՝ կ'երկարեն
 Մերկ բազուկին գլխուն վըրայ սիրունակ
 Իրենց սիրուն կաթնկերին, որ զանի
 Զարթնցընէ երկարաձիգ հեծութիւնն
 Հանգուցեալին, որ կը հայցէ վըճարուած
 Սուրբ աղօթքներ ժառանգներէն: Բայց նոճեր
 Ուեղելիներ սիւքերը սուրբ շոգիով
 Տոգորելով՝ կը սփռէին անթարշամ
 Դաւարութիւն շիրիմներուն շուրջն, ի յո՛ւշ
 Յաւերժական, եւ մեծագին սրուակներ¹⁵
 Կ'ամփոփէին ուխտանըւէր արցունքներն:
 Կը շուրջէին բարեկամներն Արեւէն
 Կայծ մը որ լոյս տանին ցայգին խորանդունդ,
 Զի մեռնելու ատեն աչքերը մարդուն
 Արեւ կ'ուզեն, եւ ամէն լանջք կ'արձակէ
 Յետին թառանջը փախստեայ նըշոյլին¹⁶:
 Քաւութեան շուր կը հոսէին աղբիւրներն
 Եւ անթառամ ու մանիշակ կը բղխէր

Ai cari estinti, una fragranza intorno
 Sentia qual d'aura de' beati Elisi.
 Pietosa insania che fa cari gli orti
 De' suburbani avelli alle britanne
 Vergini dove le conduce amore
 Della perduta madre, ove clementi
 Pregaro i Genj del ritorno al prode
 Che tronca fe' la trionfata nave
 Del maggior pino, e si scavò la bara.
 Ma ove dorme il furor d'inclite geste
 E sien ministri al vivere civile
 L'opulenza e il tremore, inutil pompa
 E inaugurata immagini dell'Orco
 Sorgon cippi e marmorei monumenti,
 Già il dotto e il ricco ed il patrizio vulgo,
 Decoro e mente al bello Italo regno,
 Nelle adulate reggie ha sepoltura
 Già vivo, e i stemmi unica laude. A noi
 Morte apparecchi riposato albergo
 Ove una volta la fortuna cessi
 Dalle vendette, e l'amistà raccolga
 Non di tesori eredità, ma caldi
 Sensi e di liberal carne l'esempio.

A egregie cose il forte animo accendono
 L'urne de' forti, o Pindemonte; e bella
 E santa fanno al peregrin la terra

Հողը մահուան. եւ ով նստէր կաթ հեղուր¹⁷
 Նըւէր եւ հոն սկըսէր վիշտերն իր պատմել
 իր սիրելի մեռելներուն, կ'առնէր շուրջն
 Հոտ մ'անուշակ իբր Ելիսեան դաշտերէն:
 Գըթած մոլուցք որ ըղձաւէտ կը գործէ
 Արուարձանեայ շիրիմներուն պարտէզներն
 Անգլիացի կոյսերուն¹⁸, ուր կը տանի
 Կորսըւած մօր սէրը զիրենք, ուր դարձի
 Հրեշտակներուն աղաչեցին որ գըթան
 Քաջին¹⁹, որ մեծ շոճին ճեղքեց պարտըւած
 Նաւին, ուանկէ իրեն դազաղ մը փորեց:
 Բայց ուր աւիւնն արիական գործերու
 Կը մըրափէ, եւ քաղքենի կենցաղին
 Ըսպասաւոր են ճոխութիւն եւ դողում²⁰,
 Մահարձաններ եւ կճեայարկ դամբաններ
 Կը կանգնին հոն. պերճանքներ սին եւ դատարկ
 Եւ դըժոխքի հանդիսաւոր դրօշեալներ:
 Գիտունն ու ճոխ ուազատագունդն յոգնախումբ՝
 Պարծանք եւ, միտք չքնաղ թագին իտալեան,
 Ո՛ղջ՝ փաղաքուշ արքունիքին մէջ ունին
 Գերեզմաննին արդէն, եւ իբրը դրուատ՝
 Ազգատոհմին նըշանը լոկ: Մահը մեզ
 Պիտ՝ հանգստոց մը պատրաստէ խաղաղիկ
 Երբ բախտն անգամ մը դադրի իր վրէժներէն,
 Եւ մըտերիմ սէրն ընդունի ոչ գանձի
 Ժառանգութիւն, այլ զգացումներ ջերմագութ
 Եւ պատճենիկ ազատամիտ տղերբու:
 Քաջագներու շիրիմներն, ով Պինդեմոնտ,
 Արի ոգին կը վառեն մեծ գործերու,
 Եւ պանդուխտին սրբանըւէր եւ չքնաղ

Գերեզմանք

Che le ricetta. Io quando il monumento
 Vidi ove posà il corpo di quel grande
 Che temprando lo scettro a' regnatori
 Gli allòr ne sfronda, ed alle genti svela
 Di che lagrime grondi e di che sangue;
 E l'arca di colui che nuovo Olimpo
 Alzò in Roma a' Celesti; e di che vide
 Sotto l'etereo padiglion rotarsi
 Più mondi, e il Sole irradiarli immoto.
 Onde all'Anglo che tanta ala vi stese
 Sgombrò primo le vie del firmamento;
 Te beata, gridai, per le felici
 Aure pregne di vita, a pe' lavacri
 Che da' suoi gioghi a te versa Apennino!
 Lieta dell'äer tuo veste la Luna
 Di luce limpidissima i tuoi colli
 Per vendemmia festanti, a le convalli
 Popolate di case e d'oliveti
 Mille di fiori al ciel mandano incensi:
 E tu prima, Firenze, udivi il carme
 Che allegro l'ira al Ghibellin fuggiasco,
 E tu i cari parenti e l'idïoma
 Desti a quel dolce di Galliope labbro
 Che Amore in Grecia nudo e nudo in Roma
 D'un velo candidissimo adornando,
 Rendea nel grembo a Venere Celeste:
 Ma più beata chè in tempio accolte
 Serbi l'Itale glorie, uniche forse
 Da che le mal vietate Alpi e l'alterna
 Onnipotenza delle umane sorti

Կ'ընծայեն վայրը որ զիրենք կ'ընդունի:
 Երբ ես երբեմն զամբարանը տեսայ
 Ուր որ մարմինը կը հանգչի այն Մեծին²¹,
 Որ սանձելով թագաւորաց գաւազանն
 Եւ փետելով տերեւներն իր սարդերուն,
 Կը ցուցնէ յայտ թէ ինչ արտօսը ու արիւն
 Է որ անկէ կը կաթկըթի. եւ տապանն
 Անոր²² որ նոր Ուրմբ մ'ի Հոռմ կանգնեցուց
 Երկնաւորաց, նոյնպէս անորն որ տեսաւ
 Ճախրանքը շատ մ'աշխարհներու՝ արփենի
 Վըրանին տակ, եւ արեգակն որ անշարժ
 Կը ճաճանչէր անոնց միջեւ, եւ որով
 Կանխեց հորդեց ճանապարհներն երկնքի
 Անգլիացւոյն՝ որ ահագին թեւերով
 Սաւառնեցաւ աւելի եւրօ հեռուն:
 Երանի քեզ, գոչեցի ես, կենսաւէտ
 Անուշ օդիդ համար եւ քու վտակներուդ՝
 Զոր սնարներէն կը թափէ մէջդ Ապեննին:
 Լուսինն՝ օդովըդ բերկրալիր՝ ջինջ լուսով
 Այգեկութքէ զւարթացած բըլուրներդ
 Կը զարգարէ, եւ հովիտներդ խուռն ու խիտ
 Զիթատտանով եւ բնակաւէտ շէնքերով՝
 Կը զրկեն բիւր ծաղիկներու խունկն երկինք:
 Եւ դո՛ւ Փլորենս, կ'ունկնդրէիր նախ նըւագն
 Որ փախստեայ Գիբելլինին²⁴ զայրացուկն
 Ուրախացուց, ու դուն տըւիր սիրելի
 Ծնողք ու բարբառ Կալլիոպեան²⁵ մեղրաբուխ
 Այն շրթունքին, որ Սէրը մերկ յեւադա,
 Մերկ եւ ի Հոռմ՝ պճնած քողով լուսանիւթ
 Կը դարձընէր գիրկն երկնային Աստղիկին²⁶:

Armi e sostanze t'invadeano ed are
 E patria e, tranne la memoria, tutto.
 Che ove speme di gloria agli animosi
 Intelletti rifulga ed all'Italia,
 Quindi trarrem gli auspicj. E a questi marmi
 Venne spesso Vittorio ad ispirarsi.
 Irato a' patrii Numi, errava muto
 Ove Arno è più deserto, i campi e il cielo
 Desioso mirando; e poi che nullo
 Vivente aspetto gli molcea la cura,
 Qui posava l'austero; e avea sul volto
 Il pallor della morte e la speranza.
 Con questi grandi abita eterno: e l'ossa
 Fremono amor di patria. Ah sì! da quella
 Religiosa pace un Nume parla:
 E nutria contro a' Persi in Maratona
 Ove Atene sacrò tombe a' suoi prodi,
 La virtù greca e l'ira. Il navigante
 Che veleggiò quel mar sotto l'Eubea,
 Vedea per l'ampia oscurità scintille
 Balenar d'elmi e di cozzanti brandi,
 Fumar le pire igneo vapor, corrusche
 D'armi ferree vedea larve guerriere
 Cercar la pugna; e all'orror de' notturni
 Silenzi si spandea lungo ne' campi
 Di falangi un tumulto e un suon di tube
 E un incalzar di cavalli accorrenti
 Scalpitanti su gli elmi a' moribondi,
 E pianto, ed inni, e delle parche il canto.

Բայց աւելի՛ եւս երանի քեզ՝ որ դուն
 Մէկ տաճարի մէջ ամփոփած՝ կը պահես
 փառքերն իտալ, եւ միակները թերեւս,
 Յորմէհետէ գրեթէ թողլիք Ապեաններն²⁷
 Եւ զօրութիւնը մարդկային բախտերու
 Բռնն ու փոփոխ՝ կը հրօսէին զէնքերուդ
 Եւ գոյքերուդ, սեղաններուդ, հայրենեացդ
 Ուամէն բանի վրայ, բաց ի քու փառքերուդ
 Յիշատակէն, զի ուր արի մտքերուն
 Ուիտալիոյ կը շողայ յոյս փառքերու,
 Անկէց մեզի պիտի հանենք հըմայքներ²⁸ :
 Ու ստէպ վիկտոր եկաւ հոս այս կուճերուն
 Ներշնչուելու. հայրենի դից դէմ՝ սրտնած՝
 Առնոսական²⁹ ամայութեանց մէջ անմոռնչ
 Կը թափառէր, պիշ կաթոգին երկնքին
 Ու դաշտերուն. եւ երբ եւ ոչ մի տեսիլ
 Կենսածաղիկ կը բուժէր ցաւը սրտին,
 Անողորմ հոս կը հանգչէր հուսկ, եւ ունէր
 Դէմքին վըրայ մահուան դալուկը, եւ յոյսն :
 Այն մեծերուն կը բնակի հետն յաւիտեան,
 Եւ ոսկորներն հայրենեաց սէր կը մոլընչեն :
 Այն կրօնասէր անդորրութեան մէջ խաղաղ
 Ոգի³⁰ մըն է որ կը խօսի, օն եւ օն .
 Եւ ախոյեան կը սնուցանէր Պարսից դէմ
 Մարաթոնի մէջ՝ ուր Աթէնք նըւիրեց
 Դամբարաններ իր կորովի քաջերուն,
 Հելլենական արիութիւնն ու ցասոյթն :
 Եւբիայի³¹ տակէն նաւորդն անցնելով
 Այն ծովը՝ լայն խաւարին մէջ կը տեսնէր
 Սաղուարտներու եւ ոգորող սուրերու

Felice te che il regno ampio de' venti,
 Ippolito, a' tuoi verdi anni correvi!
 E se il piloto ti drizzò l'antenna
 Oltre l'isole Egèe, d'antichi fatti
 Certo udisti suonar dell' Ellesponto
 I liti, e la marea mugghiar portando
 Alle prode Retée l'armi d'Achille
 Sovra l'ossa d'Ajace: a' generosi
 Giusta di glorie dispensiera è morte;
 Nè senno astuto nè favor di regi
 All'Itaco le spoglie ardue serbava,
 Chè alla poppa raminga le ritolse
 L'onda incitata dagl'inferni Dei.

E me che i tempi ed il desio d'onore
 Fan per diversa gente ir fuggitivo,
 Me ad evocar gli eroi chiamin le Muse
 Del mortale pensiero animatrici.

Փայլատակներ կայծակնացու, խարոյկներ
 Հրաշունչ շոգևով ոլորտապտոյտ. կը տեսնէր
 Երկաթակուռ զէնուզարդով պաղպաջուն
 Ուրուականներ ոազմիկ՝ խազմի խանդակաթ.
 Եւ սոսկումին մէջ ցայգական լըռութեան՝
 Կը ծաւալէր շուրջանակի դաշտէ դաշտ
 Գունդերու դղորդ, փողերու ձայն, եւ դըռոյթ
 Արշաւասոյր երիվարաց՝ առաթուր
 Կոխոտելով մազկռինչներու կորդակներն
 Եւ ողբ ու նուագ՝ ւերգ մահագոյժ Գուտարերուն³²:

Երանի քեզ, Հիպպոլիտէ, որ կանանչ
 Տարիներուդ՝ կը վազէիր հովերուն
 Լիստահման իշխանութիւնն, եւ վարեց
 Եթէ թեւերըդ նաւուղիդը Էգեան³³
 Կղզիներէն անդին, անշուշտ լըսեցիր
 Որ վաղեմի զըրոյցներու համբաւով
 Կը հնչէին Հելլեսպոնտի եզերքներն,
 Եւ կը մոընչէր ծովն իր խորքով՝ տանելով
 Հռետեան ամերը զէնուզարդն Աքիլեան³⁴
 Ոսկորներուն վրայ Էասի: Քաջագանց
 Մատակարար արդար է մահ փառքերու.
 Ոչ խորագէտ հանճար, ոչ շնորհ արքունի
 Կը պահէին Իթակեցւոյն՝ կողոպուտն
 Անհրնարին, զի ալիքները ծովուն
 Անդնդային աստուածներէն դրդուած՝
 Զայն շոպեցին լաստափայտէն թափառոտ:

Եւ զիս՝ զոր տենչը պատիւի եւ փառքի
 Եւ ժամանակը կը ստիպեն որ երթամ
 Փախստական օտարասեռ մարդոց քով,
 Զիս Մուսաները՝ խրախուօիչ մահացու

Siedon custodi de' sepolcri, e quando
 Il tempo con sue fredde ale vi spazza
 Fin le rovine, le Pimplée fan lieti
 Di lor canto i deserti, e l'armonia
 Vince di mille secoli il silenzio.
 Ed oggi nella Tróade inseminata
 Eterno splende a' peregrini un loco,
 Eterno per la Ninfa a cui fu sposo
 Giove, ed a Giove diè Dàrdano figlio
 Onde fur Troja e Assáraco e i cinquanta
 Talami e il regno della Giulia gente.
 Però che quando Elettra udi la Parca
 Che lei dalle vitali aure del giorno
 Chiamava a' cori dell'Eliso, a Giove
 Mandò il voto supremo: E se, diceva,
 A te fur care le mie chiome e il viso
 E le dolci vigilie, e non mi assente
 Premio miglior la volontà de' fati,
 La morta amica almen guarda dal cielo
 Onde d'Elettra tua resti la fama.
 Così orando moriva. E ne gemea
 L'Olimpio; e l'immortal capo accennando
 Piovea dai crini ambrosia su la Ninfa
 E fe' sacro quel corpo e la sua tomba.
 Ivi posò Erittonio, e dorme il giusto
 Cenere d'Ilo; ivi l'Iliache donne
 Sciogliean le chiome, indarno ahi! deprecando
 Da' lor mariti l'imminente fato;
 Ivi Cassandra, allor che il Nume in petto
 La fea parlar di Troja il dì mortale,

Իմաստութեան՝ թող հրաւիրեն որ հանեմ
 վերակոչեմ գիւցազուններն երեւան։
 Գերեզմանաց կը նստին պետ պահակներն.
 Եւ ժամանակն երբոր իր ցուրտ թեւերով
 Աւլէ տանի աւերակներն իսկ անոնց,
 Կ'ուրախացնեն Պիմպլաթ³⁵ իրենց երգերով
 Անապատներն, եւ կը յաղթէ լըոութեան՝
 Դաշնակաւոր նըւագն՝ հազար դարերու։
 Եւ արդ հերկուած Տրովադայի³⁶ մէջ՝ յաւէտ
 Կը ճաճանչէ պանդուխտներուն տեղ մ' յաւերժ,
 Յաւերժհարսին³⁷ անուամբ՝ զոր Զեւս իրեն կին
 Առաւ, եւ նէ ինք Դարդանոսը տըւաւ
 Զեւսի զաւակ, որմէ եղան Տրովադա
 Ու Աստարակոս, եւ յիսուն թիւ սըըսկապանն
 Եւ պետութիւնն Յուլեան տոհմին։ Զի երբոր
 Էլէկտրա դից օրհասին ձայնը լըսեց,
 Որ կը կանչէր զինք կենսաբուխ սիւքերէն
 Այս կենցաղին դէպ ի դաշտերն Ելիսեան,
 Ուղղեց Զեւսին այս աղաչանքը վերջին.
 Եթէ քեզի, կ'ըսէր, եղան սիրելի
 Մագերս ու դէմքս եւ հսկումներըս քաղցրիկ,
 Եւ չի ներեր ճակատագրին կամքը տալ
 Ինծի տրիտուր մը պանծագոյն, երկնքէն
 Գէթ քու մեռեալ սիրելիիդ ականարկէ,
 Որպէս զի քու Էլէկտրայիդ մնայ համբաւն։
 Այս աղօթքով նէ կը մեռնէր, եւ Ուրիմբ
 Կը հեծեծէր. եւ կ'ականարկէր գլուխն անմահ
 Եւ կը շաղէր վարսերէն ցօղ ամբրոսեան
 Յաւերժհարսին վրայ, եւ ըրաւ այն մարմինն
 Ու այն շիրիմը սրբանուէր։ Երիթթոն³⁸

Venne; e all'ombre cantò carme amoroso,
 E guidava i nepoti, e l'amoroso
 Apprendeva lamento a' giovinetti.
 E dicea sospirando: Oh se mai d'Argo,
 Ove al Tidide e di Laerte al figlio
 Pascerete i cavalli, a voi permetta
 Ritorno il cielo, invan la patria vostra
 Cercherete! Le mura opra di Febo
 Sotto le lor reliquie fumeranno.
 Ma i Penati di Troja avranno stanza
 In queste tombe; chè de' Numi è dono
 Servar nelle miserie altero nome.
 E voi palme e cipressi che le nuore
 Piantan di Priamo, e crescerete ahì presto
 Di vedovili lagrime innaffiati,
 Proteggete i miei padri: e chi la scura
 Asterrà pio dalle devote frondi
 Men si dorrà di consanguinei lutti
 E santamente toccherà l'altare.
 Proteggete i miei padri. Un dì vedrete
 Mendico un cieco errar sotto le vostre
 Antichissime ombre, brancolando
 Penetrar negli avelli, e abbracciar l'urne,
 E interrogarle. Gemeranno gli antri
 Secreti, e tutta narrerà la tomba
 Ilio raso due volte e due risorto
 Splendidamente su le mute vie
 Per far più bello l'ultimo trofeo
 Ai fatati Pelidi. Il sacro vate,
 Placando quelle afflitte alme col canto,

Հոն հանգչեցաւ, կը ննջէ հոն եւ իլեան
 Աճիւնն արդար. իլիուհի կիններն հոն
 Զուր հերարձակ կ'աղերսէին որ օրհասն
 էրիկներէն իրենց մերժեն մօտալուտ.
 Հոն կ'աստանդրա³⁹, երբ իր սրտին մէջ աստուած
 իրեն խօսիլ կու տար օրհասը Տրոյոյ,
 Եկաւ հասաւ, եւ սիրատարփ երգեց երգ
 Ուրուներուն, եւ անցնելով պարագլուխ
 Եղբօրորդւոցն, եղերերգներ սիրային
 Կ'ուսուցանէր պատանեկաց, եւ կ'ըսէր
 Հառաչելով. Ո՛հ, դարձ ձեզի Արգոսէ՝
 Ուր Տիդեանին եւ Լայերաեան զաւակին
 Երիվարները դուք պիտի արածէք⁴⁰
 Եթէ չնորհէ երբեք երկինք, ի զուր դուք
 Պիտի փնտռէք ձեր հայրենի բնագաւառն:
 Որմերը գործ Ապոլլոնի⁴¹ պիտի ծխան
 Աւերակաց տակ, բայց տրովեան Թերափներն
 Այս շիրմաց մէջ պիտ' ունենան օթեւան:
 Զի դից պարգեւ է պերճ անուն պահպանել
 Տառապանաց մէջ: Եւ նոճեր, արմաւներ
 Դուք՝ զորս հարսները կը տնկեն Պրիամու,
 Եւ ոռոգուած այրիներու արցունքով,
 Աւա՛ղ, փութով պիտի աճիք, շո՛ւք ըրէք
 Իմ հայրերուս. եւ ով տապարը գութով
 Հեռու պահէ նըւիրական ոստերէդ,
 Անոր պիտի չըհասնի սուգ տոհմային,
 Եւ սեղանին պիտի հըպի սրբութեամբ:
 Շուք ըրէք դուք իմ հայրերուս. մուրացիկ
 Կոյր մը⁴² պիտի տեսնէք դուք օր մը թափառ
 Զեր հինաւուրց ըստուերներուն տակ, որ մո՛ւտ

I Prenci Argivi eternerà per quante
Abbraccia terre il gran padre Oceáno.
E tu onore di pianti, Ettore, avrai
Ove fia santo e lagrimato il sangue
Per la patria versato, e finchè il Sole
Risplenderà su le sciagure umane.

Պիտի գործէ դանդաչելով՝ երերուն՝
 Դամբարանաց մէջ եւ գրկէ տապաններն
 Եւ հարցումներ ընէ անոնց։ Պիտ՝ հեծեն
 Խոր անձաններն ու դամբարանը բոլոր
 Պիտի պատմէ երկու անգամ Իլիոնն⁴³
 Հարթայաաակ ուերկու անգամ յարուցեալ
 Շըքեղորէն ճամբաներուն վըրայ լուռ,
 Ճակատագրեալ Պելեանց յետին յաղթանակն
 Աւելի երս գեղեցիկ գործելու։
 Երգիչը սուրբ ողոքելով իր երգով
 Այն հոգիները թաղծալից, պիտ՝ ընէ
 Յաւերժ անմահ Արգիացի արքաներն⁴⁴
 Այնչափ երկիր՝ որչափ իր մէջ կ'ընդգոգէ
 Ովկիանոս մեծ հայրն⁴⁵։ Ու դռն Հեկտոր, հոն
 Պիտ՝ ունենաս պատիւ ողբի՝ ուր արիւնն
 Հայրենիքի սիրոյն թափուած՝ ըլլայ սուրբ
 Ուարտասուելի, եւ արեգակը ցորճան
 Լուսաւորէ դառն աղէտները մարդոց։

Ծ Ա Ն Օ Թ Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ք

1. Քերթողը կ'ականարկէ Պիւթազորեան իմաստասիրութեան, որ լուսաւորաց շրջաններուն մէջ նուազաւոր դաշնակութիւններ կը դնէր:

2. Պինդեմոնտի այլ եւ այլ տաղերուն կ'ականարկէ:

3. Զի Ֆոսիլոլոյ պանդխտութեան մէջ էր:

4. Զի մեռելներն ալ ողջերուն մոքին մէջ արթնցնելով իրենց յիշատակը՝ կերպով մը կը համարուին թէ կենդանութիւն ունենան:

5. Ախերոն կը կոչեն հիները դժոխքը:

6. ԺԹ դարուն սկիզբը արգիլուեցան խալիսոյ մէջ առանձին գերեզմանները, եւ խառնիխուռն կը թաղուէին մեռելները:

7. Քահանայ Թալիա Մուսային կ'անուանէ Յովսէփ Պարինին, Լոնդոնարտացի անուանի բանաստեղծը իր քնարական պէսպէս երգերուն համար, եւ մանաւանդ իր զուարճախօս Օր կոչուած շքնաղ քերթուածին, զոր չորս մասերու բաժնուած՝ առաւօտ, կէսօր, իրիկուն եւ գիշեր՝ կատակերգելով կը հեղնէ ճարտարօրէն թեթեւամիտ եւ ակառաւոր մեծատուններու քասրելի կամ ծաղրական բարքերն ու վարքերը:

8. Սարգին կամ սարդենին՝ Պարինիի անթառամ քերթուածն է, զոր նուէր կը համարի քերթութեան Դից Ապոդոնին՝ ինչպէս դափնին:

9. Սարգանարալ Լոնդոնարտացին՝ ազնուականն է ճոխ, հեշտասէր եւ փափկակեաց: — Ադդուական՝ Լոնդոնարտիոյ արգի Ադդա գետին կողմերը, զոր հիները

Արդուա կամ Ադդուա կը կոչէին: Իսկ Տիկինոս գետ
է վերնակողման իտալիոյ:

10. Իր մայրենի յարկը Զակինթոս կղզին էր՝ ուր
ծնած էր Ֆոսկոլոյ, բայց ինքն իտալիա կը գտնուէր,
ուրկէ աքսորուեցաւ իր ազատասիրութեան համար:

11. Կ'իմանայ թմբի ծառերու անտառակը՝ որ Մի-
լանի արեւելեան կողմն էր, եւ ուր կը համարի թէ կը
յաճախէր Պարինի:

12. Իտալացիք սովոր էին փայտէ սեւ խաչեր կան-
գնել գերեզմաններուն սնարը:

13. Զի հին ժամանակներէն մինչեւ Հռոմայեցւոց օրե-
րը գերեզմաններուն քով գից բազիններ կը կանգնէին:
— Կը կարծէին թէ առաքինիներուն ոգիները տուները
կը պտըտին ի պաշտպանութիւն ընտանիքներու, եւ զա-
նոնք թերափ կամ ընտանի գիք կը կոչէին:

14. Ինչպէս յայտնի է՝ մինչեւ վերջին ժամանակներս,
Եւրոպայի գրեթէ ամէն կողմերը գիակաները տաճարնե-
րուն սալայաձաւակին տակ կը թաղէին:

15. Կոթողներուն արցունքները պատուական անօթ-
ներու մէջ ժողովելով՝ կը թաղէին վախճանեալներուն
հետ, եւ վառ կանթեղ մըն ալ հետերնին կը դնէին իբր
նշանակ հոգւոյ անմահութեան:

16. Ինչպէս եւ Վիրգիլիոս կ'երգէ Պիդէի մասին.
տես Ենեակաճ Պ. գիրք, էջ 173՝ վերէն հինգերորդ տող,
մեր թարգմանութեան մէջ:

17. Օրէնք էր որ սպաւորներն ու աղաչաւորները
կ'երթային կը նստէին սեղաններու եւ գերեզմաններուն
քով եւ ոգիներուն կը նուիրէին կաթ, զինի, հւն, եւ կը
մրմնջէին իրենց ցաւերը:

18. Անգլիոյ մէջ գերեզմանատուները հասարակաց
հեմելիքներ են՝ զարդարուած ծաղիկներով եւ ծա-
ռերով:

19. Այսինքն Նելսոնի, որ Եգիպտոսի մէջ Ֆրանսաց-
ւոց ձեռքէն առաւ Արեւելք անուն մեծամարմին նաւը,

կարեց անոր մեծ կայմը եւ անոր ստուար բունէն իրեն զազաղ շինեց, եւ միշտ հետը կը պտըտցնէր:

20. Ճոխութիւն եւ դողում, հարստութիւն զատար-
կապորաներու, եւ երկիւղ բռնաւորութենէ:

21. Նիկողայոս Մաքքեաւելի:

22. Միքելանճելոյի, որ Հոռմի մէջ Ս. Պետրոս եւ
կեղեցւոյն զմբէթը տնկեց:

23. Մեծ քնախօս եւ աստղաբաշխ Գալիլէոսի, որ
համբայ բացաւ Նիւտոն անգլիացւոյն՝ աւելի մեծ թոխ-
ներու: Ասոնք երեքն ալ փլորենտիոյ Ս. Խաչ եկեղեց-
ւոյն մէջ թաղուած են:

24. Գիթելլիս կը կոչէ Տանդէն այդ անունով ազա-
տաւորներու կուսակցութենէն ըլլալուն համար: — Ընդ-
հանուր կարծիք է որ Տանդէ իր հոշակաւոր քերթուածը
փլորինտիոյ մէջ սկսած ըլլայ՝ այդ քաղաքէն աքսոր-
ուելէն առաջ:

25. Կալլիոպէ՝ մին ինը Մուսաներէն. Բեդրարգային
կ'ակնարկէ՝ որ փլորինտացի ծնողքէ էր, ունի յարգա-
րուն լեզու քան զՏանդէ, եւ իբր թէ անհամեստ Սէրը
իր տաղերուն մէջ զգեցուցած եւ պարկեշտացուցած:

26. Հիներն ալ կը զանազանէին երկու Աստղիկ. մին
երկրաւոր եւ զգայական, միւսը երկնային եւ հոգեւոր:

27. Ապեան լեռները՝ կանգնած իբր պատուար հիւ-
սիսի հէններուն դէմ:

28. Այսինքն հայրենիքին համար ըղձութիւններ կամ
զուշակութիւններ, — Վիկտոր Ալֆիէրի, հոշակաւոր
քերթող ողբերգակ. անհանգարտ եւ սաստիկ հայրենա-
սէր, եւ միշտ դժգոհ իր հայրենիքին բախտին վրայ: Իր
զամբարանն ալ Սուրբ Խաչ եկեղեցւոյն մէջ է միւս
մեծերուն հետ, որոնց այցելութեան կ'երթար իր ողջու-
թեանը, վառելու իր սիրտն ու հանճարը: Իր շիրմին
վրայ գրուած է. «Հոս վերջապէս հանգչեցաւ Ալֆիէրի»:

29. Առնոս դեռին Տոսկեան աշխարհին եւ փլորեն-
տիոյ:

30. Ողին հայրենասիրութեան:

31. Եւբիա կղզին գիմացն է ծովափին, ուր թափեց Գարեհ թագաւոր պարսից իր զօրքերը: Պաւսանիաս հելլէն պատմիչը կ'ըսէ թէ «Մարաթոնեան դաշտին մէջ են գերեզմանները մարտին մէջ ինկած աթենացիներուն. եւ ամէն գիշեր կը լսուին հոն ձիերու խրխինջներ եւ կ'երեւան պատերազմողներու ցնորքներ»:

32. Պարկայք՝ որոնք երեք քոյրեր էին, եւ կը համարուէին թէ մարդոց կեանքին թելը կը մանեն եւ եւ երգելով կը կանխաձայնէին անոնց օրհասը:

33. Կղզիներ Արշիպէղագոսի:

34. Հեղեապոնտի տրովական ասիերուն վրայ էին Աքիլէսի եւ Պատրոկլէսի գերեզմանները, նոյնպէս տրովական պատերազմին մէջ ինկած միւս Գանայեցոց: Հեկտորի արիւնով շաղախուած Աքիլէսի վահանը անիրաւ դատաւհոով տրուեցաւ Ողիսէսի. բայց ծովը յափըշտակեց զայն նաւարկութեան ատեն՝ եւ տարաւ դէպ ի գերեզմանն Էասի, որ Հոստեան սարաւանդին վրայ էր թրակեան Վոսիորի մէջ:

35. Պիմպլայք. Մուսայք. Մուսայից նուիրուած Պիմպլա լեռնէն կամ Պիմպլէա աղբիւրէն:

36. Տրովադայի մէջ՝ որ արդ հերկուած դաշտ է, արդի հանապարհօրդները գտան կամ գտած կարծեցին. մնացորդները գերեզմանին իլոսի՝ որ մին էր դարգանացոց կամ Տրովացոց նախահայրերէն:

37. Ատլասի դուստր Էլեկտրա Յաւերժանաբուն, որմէ Գարգանոս եւ Աստարակոս, եւ անոնցմէ Էնէաս նախահայրը Հոմայեցոց եւ հայր Յուլոսի, եւ ասկէ Յուլեան ազգն ու ցեղն Յուլիոս կեսարու: — Յիսուն սրկապանները Պրիամոսի յիսուն տղոց եւ հարսներուն, յիշատակուած Հոմերոսէ. (Իլ. Ը.):

38. Այս Երեքթոն որդի էր Տրոյիոյ թագաւոր Գարգանոսի. իսկ իլոս՝ որդի Երեքթոնի Տրովս որդւոյն, որուն անունով եւ քաղաքը կը կոչուէր Իլիոն:

կամ Իլիոս: — Ասոնց զերեզմաններուն քով տրոփու-
հիները Իլիական պատերազմին ատեն իրենց էրիկներուն
համար մազերնին ձգած ի նշան սուգի պաղատանքներ
կը մատուցանէին զից, ըստ սովորութեան ժամանակին:

39. Գեղեցկազոյնը Պրիամոսի և Հեկարէի գուտորե-
րէն, մարգարէութի համարուած:

40. Զի արածեալ՝ ստրկական գործ էր: Տիդեանը՝
Գիոմեդէսն է, իսկ Լալերտեանը՝ Ողիսէս, երկուքն ալ
գոռ նահատակներ Տրոփացոց դէմ:

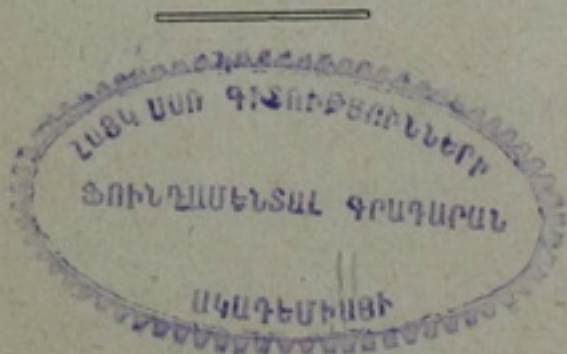
41. Զի փերոս կամ Գուշակն Ապոլլոն Պոսիդոնի
հետ հիմնարկեց Տրոյա քաղաքը:

42. Հոմերոս:

43. Նախ Հերակլէսէն, երկրորդ՝ Ամազոններէն, իսկ
անոր վերջին սպառնալու աւերը պահուած էր Պելեանց,
այսինքն Աթիլէոսի և անոր Պիւտոս որդւոյն:

44. Որ տասը տարի պատերազմելէ վերջ՝ յաղթեցին
տրոփացոց, և մինչև այսօր Հոմերոսէն բոլոր աշխար-
հի մէջ կը հռչակուին:

45. Ովկիանոս հայր համարուած էր զեմերու և ջը-
րերու, ուստի և ամէն կենդանիներուն. զի առանց խո-
նաութեան չիկայ սերունդ:

ԹԱՐԳՄԱՆՁԻՆ ԳՈՐԾԵՐԷՆ

- ՀՈՄԵՐՈՍ. — Իլիական. ֆր. 10
 ՎԻՐԳԻԼԻՍ. — Եմէական. ֆր. 8
 ԴԱՍՍՈՅ. — Երուսաղէմ Ազատեալ. ֆր. 8
 ՄԻԼՏՈՆ. — Դրախտ Կորուսեալ. ֆր. 8
 ՏԱՆԴԷ. — Աստուածային Կատակերգութիւն. Ա.
 Դժոխք. ֆր. 8. — Բ. Զաւարան. ֆր. 6
 ԼԷՈՐԱՐՏԻ. — Երգեր. ֆր. 3
 ՎԻԿՏՈՐԻԱ ԱՂԱՆՈՒՐ. — Յաւիտենական զրոյց. ֆր.
 5. — Նոր երգեր. ֆր. 4
 ՕՍՍԻԱՆ. — Զերթուածներ. ֆր. 8
 ՈՐԱՏԻՍ. — Արուեստ Զերթոյական. ֆր. 2.50
 ՈՒԿՈՅ ՖՈՍԿՈՂՈՅ. — Գերեզմանք. ֆր. 2.50

 Հայ Լեզուի ուղղագրական Դասեր. ֆր. 5
 Հայկական Նոր Մատենագիտութիւն Ա. Տատոր
 Ա — Մ. ֆր. 60

ԸՆԴ ՄԱՍԼՈՎ

- ՎԻՐԳԻԼԻՍ. — Մշակականք.
 ՀՈՄԵՐՈՍ. — Ոգիսականք.

ԳԱՍ Դիմնարար Գիտ. Գրադ.

901000872